

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळे.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४१०/प ५३ (५१४)

ग्रंथ नाम प्राग्वहिक

विषय कथा-पुराणे

1

॥ अद्य योऽसि ॥



2

॥ श्री गणेशाय नमः ॥ श्री कृष्णाय नमः ॥ ॐ नमो भद्रं कुरु शिव शि  
 वा ॥ नमन जीव जीवा ॥ नु र विसी ते थं दे ह भावा ॥ कै से निरी चा वा हो  
 इळ ॥ १ ॥ जी वे च उ नि जी वा ॥ दे ह व मो ड नी दे ह भावा ॥ या ही व री  
 करी विसी सेवा ॥ हे ल्या ष व दे वा न व ल तु झं ॥ २ ॥ जी वं च उ नि सं  
 र वा सु रा ॥ या च्या वा ग विसी कळी व रा ॥ तो तुं री चो नि म ज भी त रा ॥  
 मा श्री या शरी रा वा ग विसी ॥ आ रां र व म धु र ध्व नि ग जे ॥ तो वा ज ॥ १ ॥  
 विया चे नी वा जे ॥ ते वि म्यां जे जं बा ली जे ॥ ते बो ल णे सा जे ॥  
 ॥ १ ॥ धा ता मा झें शरी र जे चळें ॥ ते तु झे नि थ शी के मळें ॥ क  
 कर्म नि फ जी ति स कळें ॥ स ता बळें तु झे नि ॥ ४ ॥ मा झें दे ह  
 ण ॥ ते तु जाला सी आपण ॥ तु झे नि प्रा णे प्रा ण ॥ मा हा ही

॥१॥

॥१॥

दृष्टिजेजेकाहीदेखो।तेतंतुझेनिश्चानउन्मेषं।श्रवण  
 येके।तेतंनेटकेअवधानतुझे॥७॥रसनाजेकाहीचाखे।  
 निखादमुखं।खादमुखं।बुधीजापणेतोशे।तेहीअतिनि  
 द्यतुझे॥८॥मनमनपणेचपळातेहीतुझेचीअंगिकबळ।  
 काविवेकप्रबळ।अतिमोळळतुझेनी॥९॥वाचाजेकाहीवदे।तेवा  
 चिकतुझेनिशब्दे।बोधुजेणेउत्सार्थे।तोतुझेनिबोधेप्रबोधु॥१०॥  
 जागृतिजागेतुझेनिहरीखं।स्वप्नस्वप्नातुझेनिदेखं।सुबुधीसु  
 खावेजेणेसुखं।पुर्णशतोशतुझेनि॥११॥मीजेजेविशयेभोगी।  
 तंभोक्तेपणतुक्षाअंगी।तुझेनिनिजसंयोगी।मीपणेजगीवती

3

विसीमज ॥११॥ माझे कर निखांब सुत्र । तुजाला सीसुत्र धारा हा  
 ले उ नियां निज सुत्र । कर्म विचीत्र कर विसी ॥१२॥ येसी या श्रीजना  
 र्दना । जगचे त विसाची स्वना । हा पाळुवा जग जीवना । नमन श्री  
 र्थेणा तुझे नी तुज ॥१३॥ यापरी मज माजी तुं चाळीता । चाळ करे क  
 री विसी ग्रिया । तेथं मी येक कविता । तुजाला विततता । रखूळ बुद्धीः ॥१४॥  
 ॥१५॥ येका येक जना देनि । किजना देन येक पणी । एवं पृथु कुना  
 चिंगंणी । ले उ नियाेक पणीं मी नूव सी तुची ॥१६॥ जे विकन कार  
 शण । किं भुशुणी कनक संपुर्ण । ते वियेका आपी जना र्दना ये  
 जाला जना र्दनुची ॥१७॥ येसी रेजे निविनवणी । सुद्ध

र  
 ॥१२॥

सुखावोनि। येथेभीन्नभीन्नसोसणी। नलगे निरोपणीक  
 जे॥१८॥ जेविकापुरत्रांशीसगटे। तेव्हाचीकापुरस्वुटे।  
 प्यासहुसभेते। तेव्हाचीतुटेभीनपेदु॥१९॥ जेणेकीटेभीन  
 हु। तोश्रीभागवतिनिजबोधुवसुदेवापतिनारदु। सांगतुसंवा  
 दुर्घतिहाश्या॥२०॥ ज्याइतीहाशायाथर्युपुसतांप्रगटेपर  
 रमार्थु। स्वानदंतुहोथेहृदयांतुभ्रवणेसदादितओतेहोति॥२१॥  
 तवेंसंतसमोदावो। ह्यगतिकेसानवळावो। सहुसुस्तंवनीब्र  
 ह्मभावो। साधीलाथावोधभेदेते॥२२॥ हेसहुसुचीविनवणी।  
 किब्रह्मसुखाचीखाणी। परीसंतासप्रेमबोलणी। रीसळीत्रा

ओते

(५)

ईजांसज्जनाची ॥ २३ ॥ यादेशभाशावाणि उचडली परमार्थी  
 श्रीस्वाणि बोलनहृतिस्परशर्मणि लागतां अवणी पालटंजी  
 उ ॥ २४ ॥ यापरीश्रीभागवति धनुतमत्रगाथस्थिति तेकयेची  
 संगति लाविसुनिश्चिती पर्थीवबोध ॥ २५ ॥ येकोनिसंतांचेवच  
 नासीरिवदुनीयाचेचरण पुढीलकथानिरोपण ओतासावधा ॥ २६ ॥  
 नपरीसावे ॥ २७ ॥ त्रितियायायचेंपंति निरोपितांतां विक्र  
 ति भाजावें ज्पावडेलते मुतीरायासीतदर्थी बसुरळा ॥ २८ ॥  
 देवयेकुचविलगति याच्याकीर्ति अवतारमुती जन्मकर्म  
 वव्यती ॥ हेचीं मुनी प्रतिपुसतु ॥ २९ ॥ ११ लोक ॥ राजोवा

॥ ११ ॥

4A

यानिहानीह कर्माणि यैर्यै स्वच्छेदजन्मभरीः॥ चक्रं करोती  
वाहरीस्तनिब्रूवतुकः॥११॥ टीका॥ मुनिस्वरचेष्टगाथश्च  
एहीवरीरसाळनिरोपण। तेणेरयाचें बोधलें मनःप्रस्थां  
रिप्रस्थयालागीपुसे। ॥३॥ तोइणदेवाधीदेवाहरी। स्वली  
कैसींजन्मेथरी। स्वइच्छयलेजेकर्मकरी। तेअगाथथोरीमूजसा  
गं॥३॥ ह्यणालदेवासीनाहीजन्मातेथंकेचेंपुंससिकर्मा  
देवअरूपथनामायासी। जन्मकर्मअसेना॥३१॥ तोअजन्मा  
परीजन्मथरी। अकर्मपरीकर्मकरी। विदेहीतोदेहथरी। होउनि  
संसारीस्वधर्मपाळी॥३॥ याच्याअवताराचीस्त्रिति। कवण

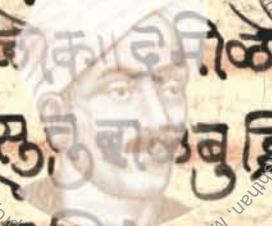


5

जन्मकवणव्यक्ति। किति अतार किति मुर्ति। छपेनेमजप्रति  
 सागं स्वामि ॥ १ ॥ डेकां ऐ अतित अनागतावर्तमानप्रस्तुताते अ  
 वतारसमस्त। यथं भुवसां गावे ॥ २ ॥ हरीचरीत्रावतारगुणो  
 प्रतिपादकरायार्थो प्रसंग ॥ तोसागावयाजयंति नदनस्वानंदं  
 पुर्णद्रमीळबोळें ॥ ३ ॥ अजेका देमीळे वाच ॥ योवाथनंतस्य  
 गुणाननंता। ननु कमिष्यसुतु बाळबुद्धिः ॥ राजासीभूमेर्गणये ॥ ४ ॥  
 कथं वीळाळे नैवाखिळ शक्तिधाः ॥ थाटिका ॥ ज्यासीळी  
 ळाशक्तिअपरमिता। येस्याथनंतशक्तिज्याच्यानखांतया  
 गीतोथनंतहणीजत। याचेगुणसमस्ता। गणवतिकेवि ॥

॥४॥

॥४॥



57

याऽनंताचे गुणसमृद्धी। गणुहणे तो बाळबुधी। डोविकाथ  
वीवृद्धी। मुगीये त्रिभुद्धी न करे दोपे ॥३७॥ समुद्रीचे जळसंपु  
क के विगणुशके लवण। ते विअनंताचे अनंतगुण। थाकळीका  
णनिजसता ॥३८॥ प्रजन्या व्याधारा। गणिताये तीळनृपवरा।  
पृथ्वीचीया दुर्वीकुरा। सुरेंद्रमहो विरा। गणिताये ति ॥३९॥ वा  
थफाटधावे। तोही गणितांते पावे। निमिषे न्मेषाचें यावे। साचें  
हीं संभवे गणितराया ॥४०॥ पृथ्वीच्या परिमाणा। काळें काळहो  
गणना। परिभगवंताचीया गुणा। वेदांसीही जाणा गणितनवे ॥  
॥४१॥ भगवंताचे नामयेकाचे तांवेदजाळे मुके। याचे गुणगणिता

(6)

सकळीक श्लोषा चि जीव्हा देखा दुखंड जाली ॥ ४३ ॥ यात्रे नंता  
 चे गुण । यथं गणुशके लकोपा । परीका ही येक संख्ये पे जाण । सां  
 गोन लक्ष्यण इव ताराचे ॥ ४३ ॥ श्लोक ॥ तिभुते र्यदा पंचमी रा  
 सां श्रुष्टैः पुरं विराजं विरथ्यतस्मिन् ॥ सांशेन विष्णु पुरुषा मि  
 धानमवा मिधा म नारायेण अवा ही देवा ॥ ४४ ॥ टिका ॥ थव तारा मा  
 जी प्रथमता । पुरुशा भी धान । ची कथा । इमीळ जाला सांगता ॥ ४४ ॥  
 थै कतवता माहाराजा ॥ ४४ ॥ नारायेण धाम शक्ति । पंचमा हां  
 त भुता क्ति । श्रु जु निया यथानि गुति । ब्रह्मांडा विस्त्रिति नि  
 णकेली ॥ ४५ ॥ विराज पुर ब्रह्मांडा नाम । तेथं ळिळ प्रवेशे

॥ ४४ ॥

॥ ४४ ॥



6A

सांगे

तम।यालागीपुरुशहेंनामापुसोशेतमास्वासेपावे॥४५॥  
 थंशयोगेप्रकृति।जालीप्रजातेप्रसंबति।यालागीपुरुशान  
 स्थिति।जाणनिस्थितिपावला॥४६॥तोथकर्तासुयोगयुति  
 जगचेतविचिह्नाक्ति।ज्याचेनिजागजगतेंस्फुर्तियाचिगु  
 किर्तिदों॥४७॥॥लोकयुक्तायएजभुवनत्रयसेनीवेशे॥  
 येस्येंद्रियेस्तनुभुतामुभयेंद्रियाणि॥॥शानंस्वतःस्वसनतोबळ  
 मोजरईहा॥सवादीमिःस्थितिलयोल्लसवथादिकर्ताः॥४८॥टिका॥  
 देळोकेवंसेजेकाही।तेचीशरीरुज्याचेंपाही।गंईचागंईव  
 तेति॥४५॥ब्रह्मांदिजेकांतनुधारि।यांचेंशानकर्मद्रियाचि  
 थोरी।जयाचेनिइह्नीयेकरी।निजव्यापारीवर्तेति॥४६॥जोज

7

गायेन यनायेन यन। जो जगत्त्या घ्राणाचे घ्राण। जो जगत्त्या  
 अवणाचे अवण। रसने चि जाण रसना जो कां॥ ७॥ जो जगत्त्या  
 हाताचे हात। ज्याचे पाय जगाचे पायांत। जो वाचे जीवाचे नि  
 स्वित। यवं उभय ईद्रीये ज्याचीं॥ ८॥ ईद्रियांत जीवाचे मंडी  
 जे कांही शान। ते हीयाचे नि शाने जाण या सी शान दाताना ही  
 थान। स्वये शान घन स्वभावताची॥ ९॥ ज्याचे नि प्राणे जाण  
 जगाचा चळे प्राण बळ ते क्रिया चरण। जगा सि संपुर्ण याचे  
 नि॥ १०॥ रजत मसवादि गुण युक्त। उ सु ति स्थिति प्रळयांत।  
 लिंथादी कर्ता भगवंत। सु निश्चित पुरुशावतार॥ ११॥ स्व

॥६॥

॥६॥

7A

गुणावस्था॥ उत्पत्तिरिति नियादी आदीकर्त्ता॥ ते ही गुणावतार  
 र्थे कल्पनाथासांगेन॥ ५६॥ श्लोक॥ ध्यादावभूल तद्धृतिर्रज  
 स्पसर्गे॥ विष्णुः स्थितौ क्रतुपतिर्दिग्धर्मसेतुः॥ रद्रोप्ययायत्त  
 सापुरुषः सथाद्याईमुक्तावस्थितिलयाः सततंप्रजासु॥ धाटीक  
 तोचीथादीकल्पिंउत्पत्तिरजोगुणसजसाशक्ती॥ स्वयंजालाशतधृ  
 ति॥ ब्रह्माद्यणतिजयाते॥ ५७॥ यवब्रह्मरूपउत्पत्ति॥ श्रुंतीताजालारा  
 जसाशक्ती॥ तथंप्रतिपाळव्यासधर्मस्थिति॥ सत्वगुणेनिश्चिति श्री  
 विष्णुजाला॥ ५८॥ तोहीजधर्मप्रतिपाळणुं॥ यशभोक्ता श्रीविष्णु  
 देस्वतांधर्माचाथवगुणु॥ अवतरेनारायेणुनानाथवतारी॥ ५९॥  
 तोचीश्रुष्टीवियेप्रांति॥ तमोगुणतामसाशक्ति॥ स्वयंजालारुद्र

ति

8

मुक्ति सकळ कर्मां तिनि ईळितु ॥६०॥ जो सेता विवेरणी करि ।  
 तो विराखे देखे सो कारि । तो विवाळ व्यावदि । संवगण करि  
 सर्वाचि ॥६१॥ ते विउत्सतिकाळि तो विब्रह्मा । स्थितिकाळि तो  
 विविष्णु नामा ॥ प्रळयकाळि रूद्र नामा । ये पुरुषोत्तमाचि ना  
 मे ॥ ६२ ॥ या आगि तो आदिकर्ता ॥ श्रुति श्रुतिं दृढवार्ता ॥ दक्ष  
 कश्यपादिको कर्तव्यता ॥ त्यांतिनामर्थ्यता यावेनि ॥ ६३ ॥ या  
 हि परि विचारिता ॥ हा विरेक सकळकर्ता ॥ या वायुनि कर्त  
 व्यता ॥ अणुमात्रतानके आन ॥ ६४ ॥ जेश्रुति पुर्वी स्वये प्रअ  
 से ॥ जे ते उत्पत्ति स्थिति प्रळयभासे ॥ तो विआदिकर्ता अ  
 नायासे ॥ तो विनिजाशे पुरुषावतार ॥ ६५ ॥ अकराया अ  
 विवित्र ॥ जे परिसर्तौ पुन्य पवित्र ॥ तो नारायणाचा अवतार

॥७॥

॥७॥

(8A)

चंचरित्रअळोक्कि॥६६॥ श्लो॥ धर्मस्य दक्ष दुहितृय  
 ष्मुयी॥ नारायणेन रत्नविप्रवरः प्रशान्तः नैष्य न्ये उद  
 मुवाच चचारकमीयोद्यापिचास्ररषिवर्यनिसेनीतां चि  
 टी॥ जोअजमानित्यद्रिभुवनि॥ जोनजन्मोनिजन्म सु  
 नि।तेणेधर्मविधर्ममत्ती॥ केळिजननिदक्षकन्या मुति॥६७॥  
 तेमुर्तिमातेचाउदरि॥ नरत्नरावणवतारि। येकुचिदोर  
 पेकशिधर्माचाचरि॥ अतत्तं॥६८॥ तेणेनारदीकासि दा  
 जाण॥ निरोपिळैनिष्कर्म लक्षण॥ स्वयेआचरलेआपण  
 ऐक्याचैकथनसांगेन॥६९॥ नारायेणल्लणसिकोपादे  
 सि।तेवद्रिकाश्रमिआश्रमवासि। नारदसेनकादिरषि  
 अथापिसीपांसि। सेवेसिआसति॥७०॥ त्यासिसखर





(9)

पाचे लक्ष। सहजविअसे प्रत्यक्ष। ते स्वतः पनिष्टे चा पश्य। अ  
 लक्ष्याचे लक्ष प्रबोधि स्वये ॥७१॥ त्या स्वतः पाचा निजबोध ॥ स्व  
 ये पावावया विषदा। अघा पवरि तेषि बंद। नित्यसंवादक  
 रितातित्यासि ॥७२॥ जे स्वतः पलक्ष्येना जनि। ते विशदकर  
 निवेदवचनि। ते विअनुग्रहे करनि। अनुभवाआणि  
 तकाळ ॥७३॥ ज्ञाते बहुसाधन स्वतः। त्या माजिना रायेण  
 अवतारः तेथे वर्तले जे अरिः। अतिविचित्रये कराया ॥  
 ॥७४॥ श्लोक ॥ इंद्रोपिशंकरं मम धाम जिष्णुशरति ॥ काम  
 न्ययुक्तसगपा सबदयुं पार्ष्णी शया स रोगपाव संतर  
 दवाते ॥ स्त्री प्रेक्षणे बुधिरविध्यदत नमहि ॥७५॥

॥८॥

॥८॥

91

येसानारायणाचा प्रतापदेखोनि सादृढतपः तयोर्द्वि  
 आहाकंपः स्वर्गनिश्चितवर्द्धकमालः ॥७५॥ याचें तपदेख  
 निपरमः लणगेले गेले स्वर्गधापः इद्रं कोपें प्रेरिता काम  
 अस्पर्शसंपन्नमेसमवेत ॥७६॥ कामसमवेत अस्पर्शः सवे  
 वसंतुद्दिदुसराः क्रोधं अवधीयां पुढारां जोतापसांते पुरा  
 नागविसदा ॥७७॥ तिथे तिथे च्या अनुष्ठानाः क्षमानु  
 पजेअंतः कृपाः कोपुयेताचिनायाः करीउगायातपाचा  
 ॥७८॥ क्रोधतापसांचा उघडवैरीः तापसांनागविनभ्रा  
 परीः तोहिनारायणावरीः अवधीयां अग्नीचातीला ॥७९॥  
 येसीपिळोनिबिरदारितेः आतीब्रह्मिणाभामासमस्तैः

(10)

नारायणानपकरी जेथें उठा वळि तेथें अति आक्रमे सिं  
 ॥८०॥ वसंतें भट्टारी ले वन को वळी करी वर वें गायनः सु  
 गंधुसक के परागसंपुर्णः वर्षति सुमने अनेक ॥८१॥ तेथे  
 भ्रमरांचे सणकारः कामिनि गायन कामाकारः हा वध्या  
 वकटाक्षर विकारः कामसंचार वर्तयति ॥८२॥ नकोचि  
 कामिणी कामबाधाः पराक्रमनचले चित्रोधाः तेषु हि  
 सांडुनिबिरीदाः परतानुसताम्बानवदने ॥८३॥ म  
 गमदने सांडुनयांठाणाः विंधे कामिनि कटाक्षरबाणाः तेथे  
 चाये नारायणः अपुप्रमाणानडडके चि ॥८४॥ शस्त्रे तें  
 तां आकाशासिः आकाशसावकासि ते विकामछा

॥८५॥

॥८५॥

10A

नारायणासिः तो न जसं तो सिं निर्द्धदः ॥ ८ ॥ ध्याति ये अ  
 जालीपरां गुरुं स्वः काठमोरीं निघाति अथो मुखः ते क  
 चि गतिनिःस्रघः नारायणो देव स्वु टीली ॥ ९ ॥ ध्याय  
 निजते जेस ता ॥ धनी ते प्रासुं जाता ॥ तोड जळे च विया स्वतं  
 ते विकामिं थ कामता नारायेन दे टी ॥ १० ॥ ध्यानेण तां नारायेण  
 ये मही मे ॥ धां वो निचाढा घ तला कामे ॥ ते व्हा थें ची च परा क्रम ॥ व  
 स्वनि वें धर्म लाडिली ॥ ११ ॥ इरी ये नियें ता नारायेण ने पा  
 ता छ कु गेलीं था पण ॥ सा पु ढं नि पु न रा ग मन ॥ सर्वथा जाण न  
 कर वे ची ॥ १२ ॥ ध्या मा गा ॥ न नि घ वे नि स्वि ते ॥ ऐ से जा णो नि स  
 म स्ते ॥ थो र ग ज ब जी लीं ते थें ॥ भ या च की त व्वा कु ळें ॥ १३ ॥ जा



## मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

---

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे  
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)  
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८  
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com